

Recensio

Biblische Notizen

2011/150. szám, új folyam, 136 old.

Kiadja Friedrich Vinzenz Reiterer

ISSN 0178-2967.

Serge Frolov (Dallas): *Sarah, Rebekah, and the Unchangeable Ruble: Unrecognized Folcloric Background of the "Wife-Sister" Stories in Genesis – Sára, Rebeka, és a beválthatatlan rubel: 1Mózes „feleség-nővér”-történeteinek fel nem ismert népies háttere.* Az exegétát egy népmesei motívum, gazdájához visszaguruló rubel indítja annak feltételzésére, hogy az ősatyákhoz visszakerülő feleségek ismétlődő története a régmúlt idők népi elbeszéléseire vezethetők vissza.

Christoph Berner (Göttinga): *Vom Aufstand Datans und Abirams zum Aufbegehren der 250 Männer. Eine Redaktionsgeschichtliche Studie zu den Anfängen der literarischen Genese von Num 16–17 – Dáthán és Abirám lázadásáról és a 250 férfi zendüléséről. Szerkesztéstörténeti tanulmány 4Mózes 16–17 irodalmi előállításának kezdeteiről.* Ez a tanulmány az ismertett szakfolyóirat legterjedelmesebb írása. Chr. Berner „Kóré és egész gyülekezete” történetének keletkezését igyekszik kideríteni. A részben rúbeniták, részben pedig léviták tragikus vállalkozása a papok nélküli teokrácia kezdeményezésének csődjét igazolja. Alapvető anyagát a Dáthán és Abirám elbeszélése alkotja, amely Kánaán kikémlésének leírásához kapcsolódik. Ez a P irat lezárása után született, a következő összetételben: 16,12ab.25a.27b.32.a.33abα.34. A szerző úgy látja, hogy a történet a továbbírás modelljének felállítását teszi lehetővé.

Amos Frisch (Ramat-Gan): *The Attitude toward Jerusalem in Two Rebellion Narratives: A Literary and Theological Investigation – A Jeruzsálem iránt tanúsított magatartás két lázadás-elbeszélésben. Irodalmi és teológiai vizsgálódás.* A tanulmány szerzője Absolon herceg el-

ISSN 0178-2967
WWW.BIBLISCHE-NOTIZEN.ORG
WWW.BIBLICAL-NOTES.ORG

2011 Nr. 150

BN

Biblische Notizen Biblical Notes

Neue Folge. Herausgegeben von Friedrich Vinzenz Reiterer, Salzburg, in Verbindung mit Reinhard Feldmeier, Göttingen, und Karin Schöpfliin, Göttingen.
Betreut am Fachbereich Bibelwissenschaft und Kirchengeschichte der Paris Lodron Universität Salzburg.

Inhalt

Serge Frolov, Sarah, Rebekah, and the Unchangeable Ruble ... SEITE 3
Christoph Berner, Vom Aufstand Datans und Abirams zum Aufbegehren ... SEITE 9
Amos Frisch, The Attitude toward Jerusalem in Two Rebellion Narratives ... SEITE 35
Bernard Gosse, Le cantique d'Ezéchias d'Isa 38,9–20 et les Psaumes 88–89 SEITE 49
Ulrich Hofeditz, Die Jannäus-Linie: Ein Problemkomplex ... SEITE 55
Friedrich V. Reiterer, Politik, Bildung und Religion. Teil 2 SEITE 75
Benjamin Kilchör, Aus Zwei mach Eins? Synoptische Beobachtungen ... SEITE 95
Harald Schweizer, Codierung – Computerkonkordanz – Übersetzung SEITE 107
Buchvorstellungen SEITE 127

HERDER FREIBURG · BASEL · WIEN

sőbbiségért vívott harcát, valamint a Jeruzsálem elsőbbsége ellen tanúsított szembenállást elemzi. Emlékeztet arra is, hogy már Dávid fia, Absolon is el akarta vitatni Jeruzsálem fő helyét, éspedig azzal a céllal, hogy ezzel is előmozdítsa a maga trónra lépését. A Jeruzsálemmel „szemben” tanúsított magatartás később is jelentkezett más összefüggésben, és ez Roboám, valamint Jeroboám korában éleződik ki. Ennek az lett a következménye, hogy a végzetes szakadás után új kultuszhelyek alakultak ki az északi országrészben.

Bernard Gosse (Párizs): *La cantique d'Ezéchias d'Isa 38,9–20 et les Psaumes 88–89 – Ézsás 38,9–20, Ezékiás éneke és a 88. és*

89. *zsoltár*. A tudós Ószövetség-kutató nézete szerint az énekek meghatározóak az Ótestamentum könyveinek szerkezetében. Eszmefuttatásában arra hívja fel a figyelmet, hogy Ezékiás betegsége, illetve elmúlásának gondolata szerves kapcsolatban áll a zsoltárokkal, de ugyanakkor Ézsaiás könyve második részéhez, Deutero-Ézsaiás fejezeteihez is kapcsolódik.

Ulrich Hofeditz (Mainz): *Die Jannaus-Linie: Ein Problemkomplex oder auf der Suche nach einer Hermeneutik des Flavius Josephus – A Jannaeus-vonal: Egy összetett kérdéskör, avagy Josephus Flavius hermeneutikájának keresése*. A régészeti tanulmány a nagy zsidó történetíró, Josephus feljegyzéséből indul ki, és elemzi, majd kiértékeli a korábbi szentföldi ásatások eredményeit. Bár a leletek gyérek és nehezen értelmezhetőek, mégis a legnagyobb valószínűséggel állítható, hogy a *Zsidók története* és a *Zsidó háború* valóságos erődvonalról tudósít, amelyet a Hasmoneusok korában, Kr. e. 84-ben Alexander Jannaeus építettett Antipatris(?) közelében, hogy ezzel biztosítson védelmet a szeleukida hódítás ellen.

Friedrich V. Reiterer (Salzburg): *Politik, Bildung und Religion. Der alttestamentliche Glaube im hellenistischen Ambiente. Teil 2. – Politika, oktatás és vallás. Az ószövetségi hit a hellenista életterben. 2. rész*. A tanulmány a 149. számban megjelent első rész folytatása, amely betekintést nyújt a görög szokások által meghatározott oktatásba, a gimnáziumok intézményébe. Ennek átvétele és meghonosítása ellenérzést és ellenállást váltott ki Júdeában, jóllehet a görög gimnázium az eszményi nevelési rendszert jelentette. Az ellenállás oka a pedofília divatja volt. Aki hozzáidomult a makedónok és görögök által behozott művelődéshez, gond nélkül érvényesült a gazdasági életben. Valószínűleg azonban a szoros baráti kapcsolatok, a baráti közösségek biztosították a zsidó hit és hagyomány továbbélését és a megmaradást.

Benjamin Kilchör (Wetzikon): *Aus Zwei mach Eins? Synoptische Beobachtungen ausgehend von einer Doppelung in Mk 7,8–9 – Kettőből egyet? Szinoptikus észrevételek a Mk 7,8–9 alapján*. A kutató A. D. Baum nyomán jár, és aprólékosan elemzi Mk 7,6–8 és 9–13, illetve a párhuzamos helyek anyagát. Kutatja a jelenlegi szórend eredeti állapotát, és arra a megállapításra jut, hogy az evangélista a leírás folyamán formálta és módosította sorrendjében a rendelkezésére álló, részben pedig a saját emlékezetében őrzött szóbeli hagyományt. Levezetésében kimutatja, miként jött létre az a Mk 7,8–9 anyagában álló kettőzés, amely Ézs 29,13-hoz kapcsolódik.

Harald Schweizer (Mössingen): *Codierung – Computerkonkordanz – Übersetzung. Einführung in das Konkordanzsystem "Corpus Matching Online" – Kódolás – Computerkonkordancia – Fordítás. Bevezetés a „Corpus Matching Online” konkordanciarendszerbe*. A szerző egy olyan programmal foglalkozik, amely összetett módon kezeli az ókori nyelveket és a nem latin betűket felismerő szövegeket, ehhez pedig gyakorlati példákkal is szolgál. Cikkében a héber nyelv legkorszerűbb felhasználási módjait hasonlítja össze egy régebbi számítógépes vívmánnyal, a *Stuttgart Electronic Study Bible*-vel. A több évet és több szakember munkáját igénylő programfejlesztésnek az a nagy előnye, hogy segítséget nyújt a kutatóknak a sokrétű szöveg tanulmányozáshoz, összehasonlításhoz, valamint ahhoz is, hogy a kutató a legtalálhatóbb fordítási megoldás mellett tudjon dönteni akkor, amikor a nagy szövegösszefüggéseket kell szem előtt tartania. Tehát az után, hogy a kutatók eddig csupán a szó és szókapcsolat-statisztikákra támaszkodhattak, most keresőprogrammal tekinthetik át a bonyolultabbnál bonyolultabb mondatszerkezeteket is.

A *Biblische Notizen* 150. számának végén hat könyvismertető áll, melyek közül kettőt emelünk ki, mivel a kiadók neve

között ismerőseink vannak. A Xeravits G. Géza és Zsengellér József által 2010-ben megjelent *Deuterocanonical Additions of the Old Testament Books. Selected Studies* (DCLSt 5; V + 180. oldal. New York: de Gruyter 2010, ISBN 978-3-11-024052-8) tanulmánygyűjteményt M. Witte (Berlin) ismerteti. A J. Verheyden, Zamfir Korinna és T. Niklas által közreadott

előadásgyűjteményt – *Prophets and Prophecy in Jewish and Early Christian Literature* (WUNT 2/286; VIII + 348 oldal. Tübingen, Mohr Siebeck 2010, ISBN 978-3-16-150338-2) Christfield Bottrich (Greifswald) mutatja be.

Balogh Béla